

Interjekcionálne vetné štruktúry a ich postavenie v ranej syntaxi

Jana Kičura Sokolová

Inštitút slovakistických a mediálnych štúdií, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

jsjanasokolova@gmail.com

Kľúčové slová: interjekcie, interjekcionálna vetná štruktúra, situačný kontext, dialóg, vývin detskej syntaxe, raná syntax

Keywords: interjections, interjectional sentence structure, situational context, dialogue, child syntax development, early age syntax

Interjekcionálne vetné štruktúry v ranom vývine detskej syntaxe sa vyznačujú viacerými osobitosťami a zaujímajú tak významné, špecifické miesto vo vývine ranej vetnej syntaxe. Našou snahou v predloženej štúdii je poukázať na tieto jedinečnosti, pričom vychádzame z výsledkov výskumu vývinu ranej syntaxe.¹

Základným materiálom bádania interjekcionálnych vetných štruktúr sú audiovizuálne nahrávky komunikácie dieťaťa s dospelým, nakrúcané raz do mesiaca v trvaní jednej hodiny od 11. do 30. mesiaca. Na slovenčinu aplikujeme doslovnú a komentovanú metódu CHAT, ktorá sa používa pri prepise audio- a videozáznamov detskej reči, v rámci systému CHILDES (ide o databázu obsahujúcu záznamy detskej reči). Pozornosť sme zamerali na frekvenciu jednoslovných interjekcionálnych vetných štruktúr, na ich mnohovýznamovosť v rámci danej komunikačnej situácie, sústreďme sa na schopnosť interjekcií nadobúdať charakter iných slovných druhov, ako aj na ich spätosť s gestom.

Vývin interjekcionálnych vetných štruktúr sledujeme ako súčasť interakcie medzi dieťaťom a matkou, resp. otcom a prostredím v konkrétnych situáciách, napr. pri hre, jedení a umývaní. Interakčný proces chápeme ako proces stimulovania, ovplyvňovania a vzájomnej súčinnosti. Priebeh osvojovania vetnej štruktúry vnímame cez vzájomný dialóg matky a dieťaťa. Dialogický kontext situácie sa výrazne podieľa na interpretácii interjekcionálnej vetnej štruktúry, pretože práve v danej komunikačnej situácii nadobúdajú vetné štruktúry svoj komunikačný zámer.

Interjekcie z pohľadu gramatiky majú v klasifikácii slovných druhov samostatné postavenie a radia sa medzi neohybné slovné druhy. Ondruš – Sabol (1987, s. 174) ich definujú ako „amorfné (beztvaré), lexikálne nediferencované slová – vety, ktoré vyjadrujú spontánne zážitky a reakcie z oblasti citu, vôle a vnímania.“ Môžeme ich deliť podľa významu na vlastné a zvukomalebné, pričom vlastné sa ďalej delia na citové a vôľové, a podľa formy a zloženia na pôvodné a odvodené (Oravec a kol., 1984, s. 210). Citové citoslovčia spontánne a mimovoľne vyjadrujú zážitky rôzneho druhu, chýba im pomenovacia funkcia a zacielenie na adresáta oproti vôľovým citoslovciam, ktoré sú spontánnym jazykovým vyjadrením vôle a orientujú sa predovšetkým na adresáta. Zvukomalebné citoslovčia odrážajú mimojazykovú skutočnosť priamo, čiže prenášajú mimojazykovú skutočnosť do jazyka nápodobou (Oravec a kol., 1984). Vyznačujú sa vysokou mierou ikonickosti (symetriou medzi formou a obsahom, pričom forma je motivovaná vonkajšou podobnosťou). Podľa Paulinyho: „svojou funkciou (a niekedy aj svojou formou) reprezentujú

¹ Kičura Sokolová, J. (2016): Vývin syntaxe v ranom veku dieťaťa. Dizertačná práca. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.

najarchaickejšiu časť slovnej zásoby ľudskej reči. Sú reliktom, zvyčajne artikulačne spracovaným, ale niekedy aj artikulačne nespracovaným, zvukových prostriedkov prvej signálnej sústavy“ (1981, s. 23).

Zo syntaktického hľadiska sa interjekcie vnímajú izolovane. Realizujú sa na jednom slove – vete „ktoré nemá predikáciu, ale len mimojazykovú deikciu silne expresívneho alebo dôrazne apelatívneho významu“ (Novák, in: Kačala, 2009, s. 77).²

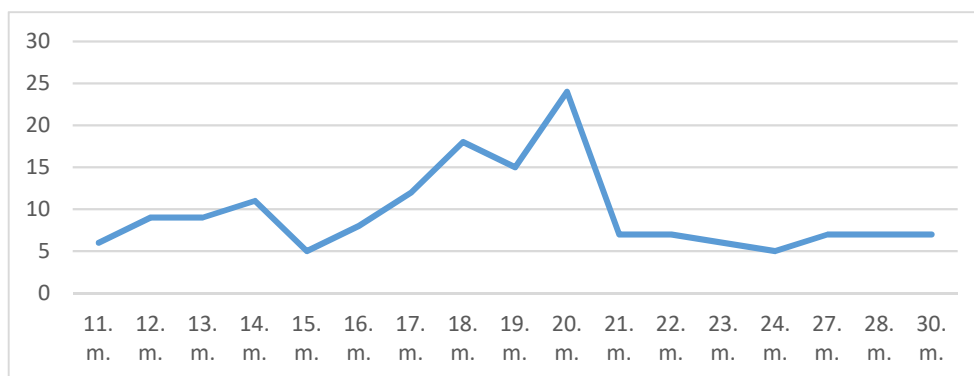
V súvislosti s vývinom detskej reči Z. Ondráčková (2008, s. 255) navrhla klasifikáciu detských slov, do ktorej zaradila interjekčné a onomatopoické pomenovania, ktoré vníma ako osobitnú triedu detských slov. „Nepovažujeme ich ani tak veľmi za emocionálne zafarbené ako skôr za najjednoduchšie slová, ktoré dospelí intuitívne používajú v komunikácii s dieťaťom v snahe zjednodušiť svoju výpoveď a prispôbiť ju tak psycholingvistickej kapacite dieťaťa. Patria zároveň medzi prvé slová, ktoré dieťa dokáže vysloviť, pretože vyžadujú menej artikulačných schopností...“ Rovnako J. Kesselová radí medzi prvé slová dieťaťa onomatopoe. „Súčasťou prvých detských slov sú predovšetkým onomatopoe napodobňujúce zvuky zvierat (mé, mú, ssss), prípadne vecí (vú)“ (2008, s. 131).

Ak teda zoberieme do úvahy obe spomínané autorky, ako aj tvrdenie J. Paulyňho, že ide o archetypálne najstaršiu časť ľudskej slovnej zásoby, nie je prekvapivé, že v rámci raného výskumu syntaxe sa s interjekcionálnymi vetnými štruktúrami stretávame ako s prvými.³ Na úrovni abstrakcie ich možno vnímať ako jednočlenné typy, v ktorých chýba signál slovesnej, modálnej a časovej zaradenosti jadra. Pri posudzovaní interjekcionálnych vetných štruktúr v ranom vývine syntaxe však zohráva najdôležitejšiu úlohu komunikačná situácia a dialogický kontext. V momente prehovoru ich dospelý dokáže interpretovať, a teda sa stávajú časovo zaraditeľné.

V nami realizovanom longitudinálnom sledovaní vidíme, že vývin interjekcionálnych vetných štruktúr nie je priamočiary. Od 13. mesiaca je pozorovateľný nárast a v 15. mesiaci pokles, po ktorom nasleduje pozvoľný rast až na vrchol, ktorý zaznamenávame v období okolo 20. mesiaca. V nasledujúcom mesiaci pozorujeme prudký pokles a najnižší výskyt sme evidovali v 24. mesiaci. Môžeme konštatovať, že v posledných sledovaných mesiacoch sa výskyt jednoslovných interjekcionálnych vetných štruktúr približuje úrovni prvých pozorovaných mesiacoch.

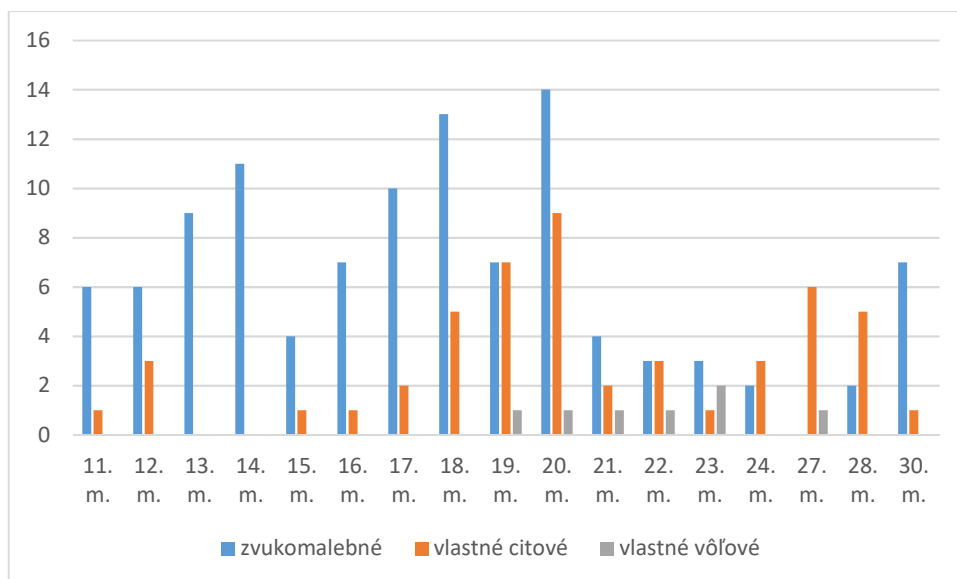
² V štúdiu pozornosť sústredíme na izolované jednoslovné interjekcionálne vetné štruktúry, ktoré nie sú súčasťou vety, ale predstavujú jednoslovnú výpoveď.

³ D. Slančová v štúdiu Jazykový obraz sveta v incipientnej lexike slovensky hovoriacich detí (2014, s.100) uvádza konceptuálne slová, opierajúc sa o dotazník TEKOS (Test komunikačného správania), ktorým slovenské deti v prvých mesiacoch svojho života najviac rozumejú a aj najčastejšie sa ich pokúšajú produkovať: *mama, hav, otec, jedlo/ham, mňam, brm/tú, pes/havo, pápá, stará mama, koník, bábica, auto, starý otec, haló, mú, mňau, bábica, vlastné meno dieťaťa, kuk, nono, ješ, lopta/gól*. Uvedené slová zaraďuje pod základné sémantické domény, ktoré tvoria konceptuálny základ detského jazykového obrazu sveta a jazykového obrazu vôbec (antropocentrickosť, telesnosť, sociálnosť a zmyslové vnímanie).

Graf 1 Frekvencia interjekcionálnych vetných štruktúr v ranom vývine syntaxe

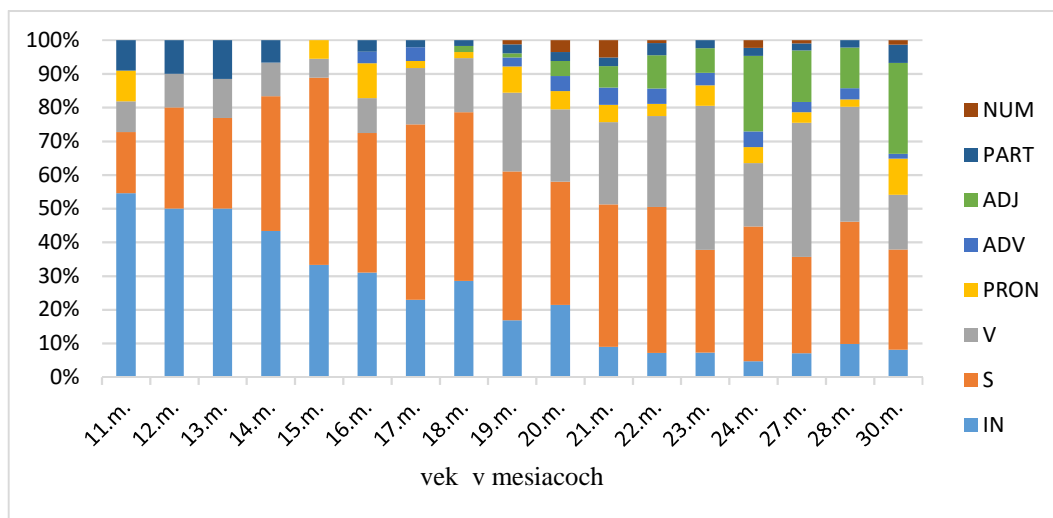
V porovnaní delenia na vlastné citové, vlastné vôľové a zvukomalebné interjekcionálne vetné štruktúry dominujú zvukomalebné interjekcionálne vetné štruktúry. Tento jav odráža ich vysokú mieru ikonickosti, ako aj spôsob učenia sa dieťaťa, ktorým je napodobovanie. Tá je pre jedinca v ranom vývinovom období typická. Možno ich tak vnímať spontánne alebo ako prirodzené napodobnenie počutej skutočnosti. Napriek tomu je viditeľné, že so zvyšujúcim sa vekom jedinca sa frekvencia zvukomalebných vetných štruktúr znižuje, narastá výskyt vlastných citových interjekcionálnych vetných štruktúr a od 20. mesiaca sa ojedinele objavujú aj vlastné vôľové interjekcionálne vetné štruktúry.

Graf 2 Porovnanie vlastných citových, vlastných vôľových a zvukomalebných interjekcionálnych vetných štruktúr v ranom vývine detskej syntaxe

V percentuálnom zastúpení jednoslovných vetných štruktúr v ranom vývine detskej syntaxe vidíme, že interjekcionálne vetné štruktúry sú v počiatočných obdobiach vývinu detskej reči dominantné. Súvisí to pravdepodobne s ich ľahšou napodobiteľnosťou a s tým súvisiacou jednoduchšou artikuláciou, ako aj s nenáročnou zapamätateľnosťou. V 15. mesiaci

ich výskyt začína postupne klesať, čo spájame s osvojovaním ďalších jednoslovných a viacslovných vetných štruktúr.

Graf 3 Porovnanie frekvencie výskytu jednoslovných vetných štruktúr⁴

Interjekcionálne vetné štruktúry vznikajú a sú súčasťou dialógu. D. Slančová vníma dialóg s dieťaťom v tomto období „ako špecifický typ dialogickej komunikácie. Dieťa objektívne nie je komunikačne plne kompetentným partnerom, napriek tomu dospelí pripisujú jeho výpovediam sociálnu platnosť a rozličným spôsobom na ne reagujú a usilujú sa vyvolať zo strany dieťaťa odozvu“ (2008, s. 110). V nasledujúcich ukážkach môžeme sledovať vývin interjekcionálnych vetných štruktúr, vznikajúcich v dialógu, a zároveň chceme poukázať na dôležitosť dialogického a situačného kontextu z pohľadu interpretácie jednotlivých vetných štruktúr, ako aj na osobnosť matky, ktorá významne napomáha samotnej interpretácii jednotlivých vetných štruktúr.

Ukážka 19. mesiac

*MOT: ako robí sova?
*MAR: a uú

Ukážka 12. mesiac A

%gpx: mama vymení prázdnu plastovú fľašu za poloprázdnu a fúkne
*MOT: to je ono!
*MOT: ide vláčik šišiši!
*MAR: o:úúú!
*MOT: áno.

Ukážka 12. mesiac B

*MAR: uú!
%gpx: Martin sa díva na mamu.
*MOT: áno podbradníček xxx.
*MAR: uú!
*MOT: chceš zatrubiť áno?

⁴ Zdroj: Kičura Sokolová, J. (2016): Vývin syntaxe v ranom veku dieťaťa. Dizertačná práca. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.

*MOT: zatrúbime?
 *MOT: počkaj nejakú fľašu zobereme.
 *MAR: uú # uú # uú!
 *MOT: a kde máme tú veľkú?
 *MOT: tuto máš džúsik.
 *MOT: dudulku nepotrebuješ.
 *MAR: uú # uú # uú!
 *MOT: či rádio?
 *MOT: rádio mama vypla áno!
 *MOT: tak.

V ukážke z 19. mesiaca Martin odpovedá na rutinnú otázku a napodobňuje zvuk sovy. Ukážka z 12. mesiaca A zachytáva komunikačnú situáciu, v ktorej Martin imituje zvuk vlaku a zároveň aj zvuk, ktorý vydáva fľaša. V poslednej ukážke môžeme vidieť, ako matka až na tretí pokus dokáže interpretovať Martinovu výpoveď, ktorá napodobňuje zvuk hrajúceho rádia. V tejto súvislosti môžeme hovoriť o tzv. mnohovýznamových, neurčitých interjekcionálnych výpovediach, ktoré dokážeme interpretovať až na základe situačného kontextu. J. Kesselová uvádza: „Ako mnohovýznamové slová hodnotíme také slová dieťaťa, keď sa na ten istý zvukový komplex vyslovený dieťaťom navrstvujú ďalšie významy na základe príbuznosti medzi nimi, založenej buď na vonkajšej podobnosti, alebo na vnútornej/vecnej súvislosti medzi pomenúvanými javmi“ (2008, s. 132). Prototypový príklad na mnohovýznamovosť interjekcionálnych vetných štruktúr predstavuje skupina slov, ktoré označujú dopravné prostriedky, resp. príznaky dopravných prostriedkov, čo môžeme sledovať v nasledujúcich ukážkach:

11. mesiac

%act: Martin vstáva a pozerá sa von oknom.
 *MOT: Čo to bolo?
 *MAR: **b.**
 *MAR: **0 [-!usmieva sa]**
 *MOT: brm brm.
 *MOT: brm brm.
 *MOT: Čo to bolo?
 *MAR: **brm brm.**
 %pho: motorka.
 *MOT: brm brm áno.
 *MOT: brm brm.
 *MOT: motorka brm brm.

13. mesiac A

%sit: mama drží Martina na rukách obaja sa pozerajú z balkóna.
 *FAT: Martinko!
 *MAR: avavavavava
 *MOT: áno vtáčik tam letí.
 *MAR: **brm brm brm brm.**
 %pho: zvuk auta.
 %com: Martin vidí vonku auto.

13.mesiac B

%act: Martin špliecha.
 *MOT: hi čľu čľu čľup!
 %act: Martin chytí koliesko.
 *MAR: **brm.**
 *MOT: koliesko.
 *MOT: a ešte tam máš kolieska.

V prvej ukážke z 11. mesiaca zvukomalebné *brm* označuje motorku, o mesiac neskôr sa stretávame s dvomi zvukomalebnými vetnými štruktúrami, pričom prvá z nich označuje auto, resp. zvuk auta a druhá koleso ako atribút dopravných prostriedkov.

Okrem mnohoznačnosti by sme radi upozornili na schopnosť interjekcionálnych vetných štruktúr sémanticky zastupovať iné slovné druhy. Ide predovšetkým o zvukomalebné vetné štruktúry, ktoré majú onomatopoickú formu, ale funkčne a sémanticky medzi interjekcie nepatria. Z. Ondráčková (2008, s. 263) zaraďuje tieto výrazy z hľadiska slovných druhov do tzv. prechodnej kategórie, pre ktorú je charakteristická asymetria medzi kategoriálnym významom a formálnym stvárnením. Kategoriálny význam predmetnosti je vyjadrený pomocou onomatopoickej formy.

V nasledujúcich úryvkoch z dialógov môžeme vidieť interjekcionálne vetné štruktúry, ktoré majú zastupujúcu funkciu, tak ako sme ich zaznamenali v pozorovaných mesiacoch. Ako prvé uvádzame interjekcie, ak je to potrebné, uvádzame aj našu interpretáciu citoslovca (interpretáciu dospelého), nasleduje slovo, ktoré zastupuje, a nakoniec vetnú štruktúru (napr. INzast(S)); v zátvorke je znak vetnej štruktúry, ktorú zastupuje (S – substantívna, V – verbálna, ADV – adverbiálna)⁵.

11. mesiac: báč (“spadnúť”) = INzast (V); mu (“kravička”) = INzast(S)
12. mesiac: gaga (“hus”⁶) = INzast(S)
13. mesiac: kak (tik-tak/ “hodiny”) = INzast(S); be (“ovečka”) = INzast (S)
14. mesiac: ga ga ga ga (“hus”) = INzast(S); brm (“motorka”) = INzast(S); ám (“jest”) = INzast(V); ho (haló/“telefonovať”) = INzast (V)
15. mesiac: hú (“sova”) = INzast(S); hauo (haló/“telefón”) = INzast(S)
16. mesiac: mú (“kravička”) = INzast(S); pa (“preč”) = INzast(ADV)
17. mesiac: ham (“jest”) = INzast(V); titá (tik-tak/ “hodiny”) = INzast(S); ši (“vláčik”) = INzast(S)
18. mesiac: br (br/“zima”) = INzast(S); ši ši (“vlak”) = INzast(S); mú (“kravička”) = INzast(S)
19. mesiac: nedoložené
20. mesiac: á (uá/“plakať”) = INzast(V); ga ka (kva kva /“žabky”) = INzast(S)
21. mesiac: nedoložené
22. mesiac: nedoložené
23. mesiac: hopa (“sadniť”) = INzast(V)
24. mesiac: bimbam (“zvón”) = (S)
27. mesiac: nedoložené
28. mesiac: nedoložené
30. mesiac: nedoložené

Najčastejšie zastupujúcou vetnou štruktúrou je substantívna vetná štruktúra, ktorú sme zaznamenali šesťkrát, pomerne s nízkym výskytom šesťkrát sa objavila verbálna zastupujúca vetná štruktúra a ojedinele, iba raz sme zaznamenali adverbiálnu vetnú štruktúru.⁷ Pri interpretácii sa opierame o situačný kontext, pretože práve interjekcionálne vetné štruktúry sa vyznačujú emocionálnosťou a najmä bezprostrednou spojitosťou so situáciou. Rovnako môžeme vidieť (27. mesiac, 28. mesiac, 30. mesiac), že tento typ interjekcionálnych vetných štruktúr sa zvyšujúcim vekom postupne vytráca, čo súvisí s narastajúcou jazykovou

⁵ Zdroj: Kičura Sokolová, J.: Vývin syntaxe v ranom veku dieťaťa. Dizertačná práca. Prešovská univerzita v Prešove. 2016.

⁶ “Tento typ úvodzoviek používame na zdôraznenie, že ide o zastupujúce slovo.

⁷ Frekvencia zastupujúcich substantívnych a verbálnych vetných štruktúr korešponduje s celkovým zastúpením jednoslovných vetných štruktúr, v ktorom sú najčastejšie vyskytujúce sa vetné štruktúry práve substantívne a následne verbálne jednoslovné vetné štruktúry, pozri Graf 3.

kompetenciou dieťaťa, ktoré už vo svojom jazykovom prejave nepotrebuje „zastupujúce“ interjekcionálne vetné štruktúry.

Vo vývine interjekcionálnej vetrnej štruktúry zastáva dôležité postavenie aj gesto. V situácii, v ktorej má dieťa ohraničenú jazykovú kompetenciu, účinne používa práve gesto, čo je možné sledovať aj vo vývine interjekcionálnych vetrných štruktúr. S. Kapalková (2008, s. 190) považuje spojenie gesta a slova za zárodok syntaktickej štruktúry. Gesto v ranom veku vystupuje ako samostatný komunikačný prejav, ako komunikačný znak. Z tohto pohľadu sa opierame o jeho syntaktickú dimenziu, ktorou vyjadruje vzťah k iným znakom v danom jazyku.

11. mesiac

%gpx:	Martin ukazuje na húsku na zemi.
*MAR:	bá.
%pho:	bác.
*MOT:	áno bác hapala.

14. mesiac

%gpx:	Martin ukazuje na húsku.
*MAR:	gaga.

19. mesiac

%gpx:	Martin sa pozerá na otca a hrozí prstom.
*MAR:	nono!

21. mesiac

%gpx:	Martin chytil rezanček a podáva ho hračke (traktorista).
*MAR:	ham.

Spojenie dvoch znakov gesta a slova môžeme vnímať ako zárodok syntaktického vzťahu:

- ukazovanie na húsku ležiacu na zemi + INzast(V), vyjadruje („húska spadla“),⁸
- ukazovanie na húsku + INzast(S), vyjadruje („to je húska“),⁹
- gesto smerujúce k otcovi + INzast(PART), vyjadruje („otec nie“),¹⁰
- podávajúce gesto + INzast(V), vyjadruje („traktorista jedz“)

Vidíme, že onomatopoická forma „napodobňuje“ povahu iných slovných druhov. Môžeme konštatovať, že gesto sa vždy spája s interjekcionálnou vetrnou štruktúrou v zastúpení. Z pohľadu vývinu ranej syntaxe spojenie gesta a slova dáva tušiť počiatky rodiacej sa syntaxe.

Záver

Interjekcionálne vetné štruktúry vo vývine ranej syntaxe na seba upozorňujú svojím špecifickým postavením. Najmä zvukomalebné vetné štruktúry sú priamo motivované mimojazykovou skutočnosťou, ktorú napodobňujú a sú s ňou úzko zviazané. Ide o vetné štruktúry, ktoré sa objavujú spolu so substantívnymi, verbálnymi, pronominálnymi

⁸ Rovnako S. Kapalková (2008) označuje takéto spojenie za suplementárne a kognitívne ho hodnotí na vyššej úrovni.

⁹ Podľa S. Kapalkovej (2008) slovo pomenúva rovnaký obsah ako gesto dieťaťa a takýto druh spojenia hodnotí ako komplementárne, pričom je kognitívne menej náročné.

¹⁰ Môže vyjadrovať aj nerob; v takom prípade by išlo o INzast(V), čo súvisí so spomenutou mnohovýznamovosťou interjekcií.

a partikulárnymi jednoslovnými vetnými štruktúrami už v prvom pozorovanom mesiaci (11. mesiac) vývinu ranej syntaxe. Až do 15. mesiaca sú aj najfrekvencovanejšími vetnými štruktúrami. Zvyšujúcim sa vekom dieťaťa sa postupne dostávajú do úzadia. Vyznačujú sa mnohovýznamovosťou a svojou schopnosťou zastupovať iné slovné druhy zabezpečujú plnohodnotnú a funkčnú komunikáciu medzi komunikačnými partnermi, čoho dôkazom je aj osobná skúsenosť samotnej autorky.¹¹ Zároveň sa pomerne často spájajú s gestom, a tým kladú počiatky budúcich syntaktických konštrukcií. Ich osvojovanie môžeme z artikulačného hľadiska charakterizovať ako menej náročné, keďže sú ľahko zapamätateľné a napodobniteľné. Bohaté zastúpenie interjekcionálnych vetných štruktúr v ranom vývine syntaxe umožňuje dieťaťu napriek nedostatočne rozvinutej fonologickej kompetencii funkčne komunikovať so svojím okolím.

Literatúra:

- FEČKOVÁ-KAPALKOVÁ, S. (2002): Vytvorenie modelu vývinu jazykových schopností po slovensky hovoriacich detí na základe Laheyovej teórie. Bratislava: Univerzita Komenského.
- KAČALA, J. (2009): *Dvojčlenné a jednočlenné vety v slovenčine*. Martin: Matica slovenská.
- ONDRUŠ, Š. – SABOL, J. (1987): *Úvod do štúdia jazykov*. Bratislava: SPN.
- PAULINY, E. (1981): *Slovenská gramatika*. Bratislava: SPN.
- PRŮCHA, J. (2011): *Dětská řeč a komunikace*. Praha: Grada.
- KAPALKOVÁ, S. (2008): Gestá v kontexte raného vývinu detí. In: *Štúdie o detskej reči*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- KESSELOVÁ, J. (2003): *Morfológia v komunikácii detí*. Prešov: Vydavateľstvo Anna Nagyová.
- KESSELOVÁ, J. (2008): Sémantické kategórie v ranej ontogenéze reči dieťa. In: *Štúdie o detskej reči*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- KIČURA SOKOLOVÁ, J. (2016): Vývin syntaxe v ranom veku dieťaťa. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.
- ONDRÁČKOVÁ, Z. (2008): Detské slová v slovenčine. In: *Štúdie o detskej reči*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- ORAVEC, J. – BAJZÍKOVÁ, E. – FURDÍK, J. (1984): *Súčasný slovenský spisovný jazyk Morfológia*. Bratislava: SPN.
- SLANČOVÁ, D. (2008): Pragmatické funkcie vo vývine rečovej činnosti (v prvých osemnástich mesiacoch života dieťa). In: *Štúdie o detskej reči*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- SLANČOVÁ, D., ed. (2008): *Štúdie o detskej reči*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- SLANČOVÁ, D. (2014): Jazykový obraz sveta v incipientnej lexike slovensky hovoriacich detí. In: Dáša Zvončeková ed.: *Čas a priestor v prekladateľskej praxi. Letná škola prekladu 13*. Bratislava: SSPUL, s. 95–103.

Summary

Interjections sentence structures and their role in early syntax

¹¹ Dôkazom je aj autorkina komunikácia s 24-mesačným synom. Autorka v priebehu jedného dňa zaznamenávala všetky slová, ktorými dieťa komunikovalo (dvojslovné vetné štruktúry sa u dieťaťa vyskytujú ojedinele a len v spojení dvoch slov, napr. au + mama, bez syntaktického vzťahu). Jednotlivé slová sa počas dňa viackrát zopakovali. Dieťa vyprodukovalo nasledujúce jednoslovné vetné štruktúry *hurá*, *ou* (podbradník nejde dole), *a jaj*, *didi* (cumeľ), *bum*, *jej*, *nejde*, *hopá* (hore), *toto*, *chr* (spať), *hijó* (kôň), *hav* (pes), *ši* (vlak), *au + mama*, *ta* (traktor), *papa* (preč), *ta ta + ši ši* (ide vlak), *jaj*, *da* (daj), *nie*, *mama*, *tato*, *aha* (upozornenie), *ti ti ti* (auto), *ši* (horúce), *nanan* (banán), *uá uá* (žralok). Z celkového počtu realizovaných jednoslovných vetných štruktúr 26 (dve vetné štruktúry mali charakter spojenia dvoch slov) bolo až 16 interjekcionálnych vetných štruktúr a z nich 10 vetných štruktúr, ktoré zastupovali iné jednoslovné vetné štruktúry.

This article deals with the status of the one-word interjectional sentence structures in the early period of child syntax development which is monitored in specific dialogues and situations. It monitors the development of the individual interjectional sentence structures within a dialogue as well as its multiplicity of meanings. It focuses on the ability of the interjections to substitute the character of other word classes. The article also deals with the interjectional sentence structures in their reciprocal relation with a gesture.